

Насад Н.В., к.е.н.*Державний університет
інформаційно-комунікаційних технологій***Близнюк І.М.***Директор департаменту
корпоративних продажів ПрАТ «Датагруп»*

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЗМІН

Нинішні умови розвитку економіки країни загалом та підприємств зокрема характеризуються значною кількістю чинників, які впливають на систему забезпечення економічної безпеки підприємства у стратегічному полі. Змінні умови формують чинники стратегічного управління економічної безпеки підприємства, які потребують постійного аналізу, моніторингу та доповнення. Метою дослідження є визначення основних чинників стратегічного управління економічною безпекою в умовах адаптивності підприємства до змін. У статті теоретико-методологічною основою дослідження впливу чинників на стратегічне управління економічною безпекою підприємства є основні положення наукових досліджень вітчизняних вчених.

Виявлено, що стратегічне управління економічною безпекою підприємства – це система довготривалих та стійких управлінських рішень та процесів задля забезпечення оптимального стану захищеності економічних інтересів підприємства у тактичному періоді та розвитку у довготривалих періодах. На основі проведеного аналізу підходів до визначення чинників стратегічного управління економічної безпеки визначено взаємозв'язок між чинниками, функціями та цілями системи управління економічної безпеки та його стратегічним розвитком. В результаті дослідження запропоновані ознаки класифікації чинників сучасного стратегічного управління економічною безпекою відповідно до умов, що склалися.

Запропонована класифікація дозволяє виявити тенденції впливів чинників на стратегічне управління економічною безпекою; виявити основні загрози економічній безпеці підприємств, які мають стратегічний характер. У зв'язку із постійним характером змін середовища в якому функціонують підприємства необхідно зауважити, що класифікація чинників є невичерпною та може доповнюватись відповідно до умов.

Ключові слова: *чинник, підприємство, економічна безпека, управління економічною безпекою, система економічної безпеки, стратегічне управління.*

Постановка проблеми. Динамічні умови сучасних змін внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності підприємств зумовлюють перебудову їх системи управління у відповідності до значної кількості чинників, для яких характерним є динамічність та невизначеність. У стратегічному полі саме підсистема економічної безпеки підприємства, як забезпечуюча стійкість складова його системи функціонування, в першу чергу буде відчувати вплив таких чинників. Досить часто чинники зовнішнього впливу, які є наслідком змін, являють загрози руйнування наявного потенціалу підприємства, зменшують здатність підприємства до розвитку, збільшують ризики прийнятих стратегічних управлінських рішень та можуть призвести до втрати підприємством належного рівня економічної безпеки. Водночас, своєчасна реакція на позитивні чинники дозволить підприємству наростити потенціал економічної безпеки, пришвидшити розвиток, посилити

рівень економічної стійкості та оптимізувати систему економічної безпеки. Тому нині науковцям та керівникам підприємств необхідно зосередити увагу на формуванні адаптованого до нових умов стратегічного управління економічною безпекою підприємства. Визначення основних чинників, їх групування залежно від певних ознак, дозволить вчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища у контексті стратегічного управління економічною безпекою підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми дослідження економічної безпеки підприємства та основ її управління досить широко розглядаються у сучасній економічній науці, зокрема у працях О.В. Ареф'євої, О.І. Маслак, Н.Є. Гришко, З. Проте, вважаємо, що у сучасних змінних умовах чинники стратегічного управління економічною безпекою підприємства потребують постійного аналізу, моніторингу та доповнення.

Метою статті є визначення основних чинників стратегічного управління економічною безпекою в умовах адаптивності підприємства до змін.

Виклад основного матеріалу. В сучасних змінних і динамічних умовах, ефективна діяльність підприємств потребує розробки нових стратегій для забезпечення та управління їх економічною безпекою, особливо на стратегічному рівні. Рівень економічної стійкості підприємства та його систем є однією з найбільш чутливих до змін характеристик його функціонування, тому система стратегічного управління економічною безпекою повинна бути гнучкою та пристосованою до сучасних умов. Управління економічною безпекою, яке відповідає сучасним вимогам, дозволяє підприємствам забезпечити результативність не лише на поточний період, а й на довгострокову перспективу, що передбачає врахування всіх можливих чинників як сьогодні, так і у майбутньому, і визначає їх стратегічний характер. В своєму дослідженні Маслак О.І. та Гришко Н.Є. зазначають, що "управління економічною безпекою на оперативному, тактичному та стратегічному рівнях дозволяє запобігати руйнівному впливу зміни факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ підприємства". Це означає, що управління економічною безпекою підприємства має стратегічний характер, оскільки воно працює на різних рівнях, включаючи стратегічний. Також, автори визначили, що "система управління економічною безпекою підприємства є особливим різновидом та відносно самостійною, локальною підсистемою управління підприємством". Розроблена вченими концепція управління загальносистемними характеристиками системи економічної безпеки підприємства вирішує проблему вдосконалення процесів управління за рахунок використання новітніх універсальних якісних формалізованих характеристик розглянутої системи: адаптивність, маневреність, комунікативність, стійкість. Тобто, стратегічне управління економічною безпекою залежить від чинників, які впливають на підприємство як єдину систему, що має превентивний характер.

У умовах постійних змін, управління економічною безпекою підприємства повинно еволюціонувати до нового рівня розвитку: стратегічне управління економічною безпекою підприємства з орієнтацією на довгострокові мотивації виступає на передній план серед функцій управління, де "мотивація" виступає як ключовий фактор економічного зростання, маючи тривалий характер. Основною метою стратегічного управління економічною безпекою підприємства є забезпечення стабільності та максимальної ефективності його функціонування у теперішньому часі та забезпечення високого потенціалу розвитку у майбутньому, що є основною стратегічною характеристикою управління економічною безпекою підприємства. На сучасному етапі, основні групи рішень та процесів, які здійснюються керівництвом підприємства в процесі стратегічного управління економічною безпекою, включають такі:

- Інформаційно-аналітичні, що включають систему заходів з метою прийняття ефективних управлінських рішень стосовно тактики та стратегії розвитку підприємства, а також для попередження можливих загроз економічній безпеці підприємства.

- Кадрові, які включають систему заходів для усунення ризиків та проблем, пов'язаних із знанням певної частини інформації персоналом, ризиками недостатньої кваліфікації та помилками.

- Правові, що включають дії, спрямовані на відслідковування нових законодавчих актів у сфері економічної безпеки та активне застосування усіх законів та підзаконних актів для захисту інтересів підприємства.

- Ресурсні, спрямовані на забезпечення виробництва основними ресурсами, такими як матеріальні, фінансові, трудові та інші.

- Техніко-технологічні, які охоплюють заходи для досягнення відповідного рівня освоєння виробничих потужностей, інноваційної політики та модернізації виробничих фондів.

- Фінансово-економічні, що включають заходи для забезпечення економічної ефективності господарської діяльності, фінансової стабільності, конкурентоспроможності та інших аспектів управління бізнесом.

Проте, для досягнення повного стратегічного управління економічною безпекою підприємства слід враховувати також:

- Мотиваційні заходи, спрямовані на активізацію зацікавленості зацікавлених сторін у захисті їх інтересів та сприянні розвитку підприємства в стратегічних періодах. Усі ці заходи становлять втілення основних функцій стратегічного управління економічною безпекою підприємства (оцінка, забезпечення, мотивація, контроль), які формуються під впливом різних чинників.

На основі взаємозв'язків між впливовими чинниками та функціями визначаються стратегічні цілі та завдання управління економічною безпекою підприємства, що в майбутньому дозволить визначити ступінь впливу кожного окремого чинника на рівень економічної безпеки та на управління нею. Заходи стратегічного управління економічною безпекою підприємства здійснюються під впливом визначених та невизначених чинників.

Отже, чинники впливають на ключові характеристики та основні аспекти стратегічного управління економічною безпекою підприємства. Більшість досліджень чинників стратегічного управління економічною безпекою підприємства виділяють та групують їх на дві великі категорії: внутрішні та зовнішні, що визначаються відповідно до середовища функціонування підприємства.

Внутрішні чинники включають трудові, фінансові та технологічні фактори. Зовнішні чинники - це фактори впливу на економічну безпеку підприємства, які виникають у середовищі, що оточує підприємство, тобто у зовнішньому середовищі його діяльності.

Рис. 1. Зв'язок чинників, функцій та завдань стратегічного управління економічною безпекою підприємства

Проте, вважаємо, що внутрішні чинники також можуть мати прямий або опосередкований вплив на управління економічною безпекою. Економічна стійкість підприємства практично визначається здатністю керівництва до ризику при прийнятті стратегічно важливих рішень. Важливо постійно оцінювати потенційні переваги та витрати. За практикою, ймовірність успішної діяльності без ризику є дуже мала. Крім того, важливо пам'ятати про можливі наслідки прийнятих рішень для майбутнього розвитку підприємства.

Висновки. Отже, чинники внутрішнього та зовнішнього середовища впливають на стратегічне управління економічною безпекою підприємства, визначають її функції, цілі та завдання у стратегічному напрямі. Сьогодні особливо гостро стоїть проблема швидко-сті адаптацій підприємств до сучасних умов і однією із характеристик успішного стратегічного управління є здатність адаптуватися до чинників, що впливають на підприємство загалом й зокрема на управління його економічною безпекою на стратегічному рівні. Для та-кого реагування, нами було представлено класифіка-цію чинників стратегічного управління економічною безпекою підприємства. Зауважимо, що оцінка впливу чинників на стратегічне управління економічною без-пекою потребує вивчення та обґрунтувань, тому май-бутні дослідження будуть спрямовані у даному векторі.

Список використаної літератури

1. Ареф'єва О.В. Інноваційні імперативи формування економічної безпеки машинобудівних підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці. Збірник наукових праць*. 2014. Випуск 50. 142 с.
2. Дулеба Н.В. Визначальні фактори впливу на економічну безпеку автотранспортних підприємств. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія*. 2011. No 8. 291 с.
3. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізм забезпечення та управління : монографія. Львів: Ліга-Прес, 2012. 256 с.
4. Маслак О.І., Гришко Н.Є. (2013). Управління економічною безпекою підприємства на принципах забезпечення її раціонального рівня. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. No 1. 208 с.
5. Мойсеєнко І.П. (2013). Системний механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна*. No 1. 291 с.

REFERENCES

1. Arefieva O.V. (2014). Innovative imperatives for the formation of economic security of machine-building enterprises. *Problems of the systemic approach in economics. Collection of scientific papers*. Issue 50. 142 p.
2. Duleba N.V. (2011). Determining factors of influence on the economic safety of motor transport enterprises. *Project management, system analysis and logistics. Technical series*. No. 8. 291 p.
3. Zhivko Z.B. Economic security of the enterprise: essence, mechanism of provision and management: monograph. Lviv: Liga-Press, 2012. 256 c.
4. Maslak O.I., Grishko N.E. (2013). Management of the economic security of the enterprise based on the principles of ensuring its rational level. *Marketing and innovation management*. No. 1. 208 p.
5. Moiseyenko I.P. (2013). The system mechanism of managing the financial and economic security of the enterprise. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. economic series*. No. 1. 291 p.

NASAD NEONILA, BLYZNYUK IRYNA. STRATEGIC MANAGEMENT IN THE CONDITIONS OF CHANGE. *The current conditions for the development of the country's economy in general and enterprises in particular are characterized by a significant number of factors that affect the system of ensuring the economic security of an enterprise in the strategic field. Changing conditions form the factors of strategic management of economic security of an enterprise, which require constant analysis, monitoring and supplementation. The purpose of the*

study is to determine the main factors of strategic management of economic security in the context of enterprise adaptability to change. In the article, the theoretical and methodological basis for studying the influence of factors on the strategic management of economic security of enterprise is the main provisions of scientific research by domestic scholars.

It is found that the strategic management of economic security of an enterprise is a system of long-term and sustainable management decisions and processes to ensure the optimal state of protection of the economic interests of an enterprise in the tactical period and development in the long term. Based on the analysis of approaches to determining the factors of strategic management of economic security, the author determines the relationship between the factors, functions and objectives of the economic security management system and its strategic development. As a result of the study, the author proposes signs of classification of factors of modern strategic management of economic security in accordance with the current conditions.

The proposed classification allows identifying trends in the influence of factors on the strategic management of economic security; identifying the main threats to the economic security of enterprises that are of a strategic nature. Due to the constant nature of changes in the environment in which enterprises operate, it should be noted that the classification of factors is not exhaustive and can be supplemented according to the conditions.

Keywords: *factor, enterprise, economic security, economic security management, economic security system, strategic management.*